

การส่งเสริมสุขภาพช่องปาก คนพิการในรูปแบบ

สุณี ผลดีเยี่ยม* ทบ. สม. อบ.(ทันตสาธารณสุข)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อได้แนวคิดและรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพช่องปากคนพิการในชุมชน เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ตอบคำถามหลัก 5 ประเด็นคือ แรงบันดาลใจหรือแนวคิดการทำงาน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากคนพิการ ตัวชี้วัด ปัจจัยความสำเร็จ และข้อเสนอแนะเมื่อจะขยายงานในพื้นที่อื่น กลุ่มเป้าหมายคือ บุคลากรสาธารณสุข/ทันตสาธารณสุข เครือข่ายดูแลคนพิการ คนพิการ ผู้ดูแลคนพิการ อาสาสมัคร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก อภิปรายกลุ่ม และดูงานในพื้นที่ ระหว่างกันยายน 2554 - มิถุนายน 2555 ในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย น่าน ร้อยเอ็ด สงขลา พัทลุง และ ราชบุรี ผลการศึกษา แรงบันดาลใจคือทำเพราะเห็นว่าเป็นผู้ด้อยโอกาส สงสารอยากช่วย แนวคิดการทำงานคือ 1) เปลี่ยนมุมมองคนพิการจากผู้พิการ (handicap/disability) เป็นผู้มีศักยภาพ (challenged people) 2) ทำงานแบบองค์รวมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ 3) คิดเชิงบวก ดูแลด้วยใจและดูแลทั้งครอบครัว 4) ทำงานเป็นทีม 5) เยี่ยมบ้านเหมือนเยี่ยมญาติ 6) การรับบริการเป็นสิทธิไม่ใช่สงเคราะห์ 7) ส่งเสริมสุขภาพนำการรักษา กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพช่องปากคนพิการคือ 1) ทำโครงการใหม่หรือเพิ่มเรื่องส่งเสริมสุขภาพช่องปากในโครงการที่มีอยู่ 2) อบรรมทีมงาน 3) เลือกพื้นที่นำร่อง วางแผนร่วมกัน 4) เยี่ยมบ้าน ตรวจสุขภาพช่องปากและบันทึก วางแผนการรักษาและนัด ให้ทันตสุขศึกษา 5) จัดทำข้อมูลประจำตัวคนพิการและเก็บไว้ที่บ้านคนพิการ สะท้อนข้อมูลสู่ชุมชน 6) จัดระบบบริการรองรับ อบรรมผู้ดูแลและญาติ ตัวชี้วัดคือ คนพิการได้รับการดูแลสุขภาพช่องปาก ได้รับการบริการทันตกรรมและมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ผู้ดูแล/ญาติและทีมงานมีความสุข ปัจจัยความสำเร็จคือ คนทำงานมีจิตอาสา มีองค์ความรู้ที่เพียงพอ ทำงานเป็นทีม เริ่มทำงานส่งเสริมป้องกันก่อน มีระบบส่งต่อที่ดี มีการสนับสนุนและติดตามงานสม่ำเสมอ ได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ข้อเสนอแนะเมื่อจะขยายงานในพื้นที่อื่นคือ ไม่ควรเป็นนโยบายบังคับสั่งการ ควรดำเนินการในระดับรพ.สต. สื่อสารโครงการในภาพกว้างระดับประเทศ ใช้การรณรงค์สร้างกระแส (AIR WAR) โดยร่วมทุนกับภาคเอกชน มีระบบรายงาน มีงบประมาณเฉพาะและค่าตอบแทนที่ชัดเจน มีหลักสูตรในการเรียนของนักศึกษาทันตแพทย์ มีคู่มือและสื่อที่เหมาะสม

คำสำคัญ : การส่งเสริมสุขภาพช่องปากคนพิการ แนวคิด ปัจจัยความสำเร็จ

Disabilities' oral health promotion in communities

Sunee Pholdeeyiam* *D.D.S., M.P.H., Diplomate [Thai Board of Dental Public Health]*

Abstract

This descriptive research was aimed to find the concepts and processes of disabilities' oral health promotion in communities, to answer 5 main topics: the aspiration or concepts for work, the disabilities' oral health promotion activities, the indicators, the success factors and the suggestions for implementation. The targets were health/dental health personnel, disabilities and their networks, disabled care-takers, volunteers and local organizations. Processes were in-depth interviews, group discussions and study visit in the field, collected data between September 2011 - June 2012 in Chiang Mai, Chiang Rai, Nan, Roi Et, Songkhla, Phatthalung and Ratchaburi.

Results were the aspiration or concepts for work: doing because of compassion, changed the perspective from handicap/disability persons to challenged persons, holistic approach to improve the quality of life of disabled people, doing with a positive mind, take caring the whole family with mind, doing in team, home visiting as a family visit, the oral health service was right not social welfare, used health promotion approach. The disabilities' oral health promotion activities were making a new project or add it to the existing, training team, selected project area, joint planning, home visit, oral health examination and recorded, treatment planed and made schedule, oral health education, doing health and oral health history and kept it at disabled home, reflected information to the community, prepared service system, training caregivers and relatives. The indicators were disabilities received oral health care and services and a better quality of life, caregivers/relatives/staff be happy. Success factors were working with mind, had sufficient knowledge, working in team, start with promotion and prevention, had good referral system, support and follow-up regularly and the participation of all sectors. Suggestions for implementation were did not be a mandatory policy, should be implemented at sub-district level, communicated the project using AIR WAR joint venture with the private sector, had report system, specific budget and compensation, had a course about disabilities in dental student learning process, had appropriate handbook and media.

Key word: *disabilities' oral health promotion, the concepts, success factors*

* Bureau of Dental Health, Department of Health, Ministry of Public Health.